

Stratejik Planlarda Kadın Politikalarını Aramak: İstanbul İlçe Belediyeleri 2020 – 2024 Plan Dönemi Örneği

Yiğit Samet ÜNAL*

Öz: Çalışmanın amacı, kentlerin temel yönetim birimleri olan belediyelerin stratejik planlarında kadınlara yönelik politika ve faaliyetlerin kapsamını ortaya koymaktır. Bu amaçla İstanbul ilçe belediyelerinin stratejik planları incelenmiş ve belediyeler tarafından planlanmış faaliyetler içerik analizine tabi tutularak ortak kategoriler altında toplanmıştır. Araştırma bulguları, en yaygın planlanmış faaliyet alanının ekonomik kalkınma ve meslek edindirmeye yönelik projeler olduğunu göstermektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele ikinci sırada yer alırken, nüfusu 100.000'in üzerinde olan ve yasal yükümlülüğü bulunan belediyelerin büyük çoğunluğunun kadın konukevi açmayı planlamadığı tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurumsal yapıya entegre edilmesini sağlayacak (eylem planı, cinsiyet etki analizi, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme gibi) dönüştürücü faaliyetlerin ise yalnızca dört belediye (Beşiktaş, Kadıköy, Şişli, Beylikdüzü) tarafından planlandığı görülmüştür. En çarpıcı bulgu ise, beş ilçe belediyesinin (Büyükdere, Güngören, Sancaktepe, Silivri, Üsküdar) stratejik planlarında kadınlara yönelik herhangi bir faaliyet öngörmemesi ve toplumsal cinsiyet körü politika belgeleri üretmesidir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın politikaları, yerel yönetimler, stratejik plan, İstanbul ilçe belediyeleri.

Searching for Women's Policies in Strategic Plans: The Case of Istanbul District Municipalities' 2020 – 2024 Planning Period

Abstract: The aim of this study is to reveal the scope of policies and activities for women in the strategic plans of municipalities, which are the basic administrative units of cities. For this purpose, the strategic plans of Istanbul district municipalities were examined, and the activities planned by the municipalities were subjected to content analysis and grouped under common categories. The research findings show

* Arş. Gör., İstanbul Beykent Üniversitesi, sametunal@beykent.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2747-6546

that the most common planned activity area is projects aimed at economic development and vocational training. Combating violence against women ranks second, while it was found that the vast majority of municipalities with a population of over 100,000 and legal obligations do not plan to open women's shelters. Transformative activities that will ensure the integration of gender equality into the institutional structure (such as action plans, gender impact analysis, gender-sensitive budgeting) were only planned by four municipalities (Beşiktaş, Kadıköy, Şişli, Beylikdüzü). The most striking finding is that five district municipalities (Büyükdere, Güngören, Sancaktepe, Silivri, Üsküdar) do not foresee any activities for women in their strategic plans and produce gender-blind policy documents.

Keywords: Gender equality, women's policies, local governments, strategic plan, Istanbul district municipalities

Makale Türü: Derleme Makalesi

Article Type: Review Article

Bu makaleye atıfta bulunmak için (To cite this article): Ünal, Y. S. (2026). Stratejik planlarda kadın politikalarını aramak: İstanbul ilçe belediyeleri 2020 – 2024 plan dönemi örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C.35 (2026), CYYD-2026-17, ss. 1-40

Giriş

Dünya nüfusunun yarıdan fazlası kentlerde yaşamakta (Our World in Data, 2025) ve yaşamlarının önemli bir kısmını bu kentlerde sürdürmektedir. Bu durum kentleri temel yaşam birimi haline getirirken, buradaki yaşamın idaresi yerel yönetimler aracılığıyla yürütülmektedir. Biricikoğlu'nun (2020) vurguladığı üzere yerel yönetimler kamu politikalarının belirlenmesi, uygulanması ve yerel hizmetlerin sunulmasında, yurttaşlara yakınlığı sebebiyle avantajlı bir konumdadır. Bu avantajlı konumunun yanı sıra, yerel yönetimler, sorumluluk alanlarındaki mahalli ihtiyaçları tespit etmek ve çözmekle yükümlüdür (Kaşıkırık, 2023). Nitekim 5393 Sayılı Belediye Kanunu, yerel yönetimlerin var oluş amacını bu ihtiyaçları karşılamak olarak açıklamaktadır (Belediye Kanunu, 2005, md.3)

Söz konusu bu mahalli ihtiyaçların karşılanmasında ve yerel hizmetlerin sunumunda, tüm kent sakinleri eşit bir şekilde sunulan hizmetlerden yararlanma hakkına sahiptir. Bununla birlikte dezavantajlı gruplar yerel yönetimler tarafından verilen hizmetlerde öncelikli konumda olmalı ve gereksinimlerinin karşılanması amacıyla geliştirilen özel politikalara sahip olmalıdır (Yaylı ve Kaya, 2018). Çünkü tüm gruplara eşit hizmet sunmak ve özel gereksinimli gruplara pozitif ayrımcılıkta

bulunmamak var olan eşitsizliklerin derinleşmesine ve devamına sebep olabilmektedir (Kaşıkırık, 2023).

Kent ölçeğinde kadınlar özel politika gereksinimine ihtiyaç duyulan dezavantajlı gruplardandır. Bunun sebebi ise kadınların ve erkeklerin kent deneyimlerinin farklılaşmasında yatmaktadır. Öncelikle kadınların evden çıkabilmeleri, kente karışabilmeleri ve kenti deneyimleyebilmeleri için evdeki iş yüklerinin azalması gerekmektedir (Şafak, 2020). Daha sonrasında evden dışarı çıktıklarında dahi kadınlar ve erkeklerin kent deneyimleri farklılaşmaktadır. Öyle ki kadınların kent deneyimleri, erkeklerin kent deneyimlerine nazaran daha çok korku ve endişe ile şekillenmiştir (Acuner, 2016).

Bu çalışma, İstanbul'daki ilçe belediyelerinin 2020–2024 stratejik planlarında kadınlara yönelik politika ve faaliyetleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın temel hedefi, belediyelerin kadın politikalarının hangi alanlarda yoğunlaştığını ve hangi alanlarda eksik kaldığını sistematik biçimde analiz etmektir. Ayrıca çalışma, ilçe belediyeleri düzeyindeki stratejik plan analizine dair literatürdeki boşluğu doldurmayı ve karşılaştırmalı incelemelere altyapı oluşturmayı hedeflemektedir. Araştırmanın önemi mevcut literatürde ilçe belediyelerinin politikalarının incelenmesine dair boşluğu doldurması, gelecek çalışmalar için kategorik bir çerçeve oluşturması ve politika yapıcılara kadınlara yönelik politikalar konusunda öneriler getirmesinden kaynaklanmaktadır.

Çalışmada stratejik planları analiz edebilmek adına kategorik analiz yöntemi ile içerik analizi gerçekleştirilmiştir. 37 ilçe belediyesinin stratejik planları ayrıntılı bir biçimde okunarak kadınlara yönelik faaliyetler kategorize edilmiştir. Araştırmanın kapsamı ilgili belediyelerin stratejik planları ile sınırlıdır.

1. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kent İlişkisi

Cinsiyet, doğuştan gelen genital özelliklere dayanan biyolojik bir kavramken; toplumsal cinsiyet, toplumun bireylerin cinsiyetlerine bağlı olarak nasıl davranmaları ve nasıl olmaları gerektiğine ilişkin beklenti ve kabullerini ifade eder (Adams, 2007). Bu bağlamda Giddens ve Sutton (2018) toplumsal cinsiyeti, bireylerden beklenen, psikolojik, sosyal ve kültürel özellikler ve davranışlar olarak tanımlar. Böylece toplumsal cinsiyet, cinsiyetler arasındaki farklılıkların toplum nezdinde kurulması anlamına gelir (Marshall, 1999).

Kadın ve erkeklerden beklenen farklı davranışlar ve toplum tarafından kurulmuş olan cinsiyetler arası farklılıklar, bireyler için bir tür

eşitsizlik doğurur. Toplumsal alandaki birçok eşitsizlik türünden biri toplumsal cinsiyet eşitsizliği bireylerin cinsiyetleri dolayısıyla eşitsiz uygulamalara maruz kalması olarak tanımlanmaktadır (Sallan Gül, 2022). Bardakçı ve Oğlak (2022) da toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kadına ve erkeğe biçilen toplumsal hayattaki roller sebebiyle maruz bırakıldıkları fırsat ve kaynak eşitsizliği olarak tanımlamaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği her iki cinsiyeti de etkilemekle birlikte kadınlar üzerinde daha etkili bir toplumsal baskı yaratmakta ve kadınlar eşitsizlikten daha çok etkilenmektedir (Akman, 2021). Toplumsal cinsiyet araştırmalarının önemli bir kısmı kadın ve erkeklerin yaşam olanakları arasındaki farklılığa odaklanmaktadır (Geist ve Myers, 2020). Eğitim, sağlık, ekonomi, siyaset ve kent gibi temel toplumsal alanlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin gözlemlenebileceği alanlardan bazıları olarak karşımızda durmaktadır.

Bahsedildiği üzere toplumsal cinsiyet, farklı cinsiyetteki bireylerden beklenen davranış tipleri olarak da tanımlanmaktadır. Kadınlardan beklenen davranışlar çocuk yetiştirme ve temizlik, yemek pişirme gibi geleneksel annelik rollerini üstlenmeleri ve bu roller için gerekli görülen duygusal, fedakâr davranışlarda bulunmaları iken; erkeklerden beklenen ise ailelerinin geçimini sağlamak ve ailenin koruyucusu olmak gibi geleneksel babalık rollerini üstlenmeleri için güçlü olmaları, mantıklı ve cesurca hareket etmeleridir (Saraç, 2013).

Sözü geçen bu farklı beklentiler ve roller kadınlar ve erkekler arasında bir tür eşitsizliğe yol açar. Örneğin kadınlardan beklenen geleneksel annelik rolleri kadınların istihdama katılımlarının önündeki engellerden biridir (Işık Erol, 2015). Yine literatürde vurguladığı üzere kadınların erkeklere nazaran ev işlerinden daha çok sorumlu tutulması iş hayatlarının önündeki önemli engellerdir (Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği [TÜSİAD] & Türkiye Kadın Girişimciler Derneği [KAGİDER], 2008). Bu durumun da bir sonucu olarak 2023 verileri ile kadınların işgücüne katılım oranı erkeklerin işgücüne katılım oranının neredeyse yarısı durumundadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2024).

Konu toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunda, kent akla gelen ilk eşitsizlik alanı olarak görülmemektedir. Buna rağmen günümüzde hâkim yerleşim biçimi olmasıyla bizleri çevreleyen kent, yaşamlarımızı sürdürdüğümüz temel mekândır ve kentteki yaşayışlarımız dahi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden etkilenmektedir.

Şafak'ın (2020) belirttiği üzere kadınların kent deneyimleri açıkça erkeklerinkinden farklılaşmıştır. Örneğin kadınlar kentte seyahat ederken

çeşitli hizmetlerin eksikliklerinden erkeklere nazaran daha çok etkilenmektedir; yetersiz aydınlatma hizmetleri kaldırım, yol ve parkları kadınlar için güvensizlik hissiyatı yaratacak hale getirebilmektedir (Şafak, 2020). Bu sonuç diğer toplumsal alanlarda olduğu gibi kent alanında da toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik kamu politikalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

2. Yerel Yönetimlerde Kadın Politikaları Yürütülmesinin Önemi

Kadınların ve erkeklerin sosyal hayatta eşit konumlara erişebilmesi ve toplumsal yaşama eşit şekilde dahil olmalarını sağlayacak politikaların yürütülmesi önem arz etmektedir (Yücel ve Kutlar, 2020). Toplumsal cinsiyete duyarlı kent politikaları ise kadınların kent yaşamına dahil olmasını konusunda belirleyicidir (Yücel ve Kutlar, 2020). Tuncer (2018) de bununla birlikte bu politikaların planlanması ve uygulanmasında farklı sosyal grup ve sınıflardan kadınların deneyimlerinin de dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Buna ek olarak büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri sahip oldukları mali ve insani kaynaklar ile yetki ve sorumluluklarını tanıyan yasal mevzuatlar aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada ve kadınların konumlarını güçlendirmede rol oynama imkanına sahiptir. Temelde 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu yerel yönetimlerin sorumluluk ve yetkilerinin genel çerçevesini çizmekle beraber yerel yönetimleri kadınlara yönelik çeşitli politikalar konusunda da görevlendirmektedir (United Nations Development Programme [UNDP], 2013). Bununla birlikte yerel yönetimler, merkezi yönetimlerden farklı olarak bölgedeki durumu ve ihtiyaçları daha kolay tespit edebilme ve söz konusu ihtiyaçlara yönelik daha etkili ve hızlı çözümler geliştirme imkanına da sahiptir.

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'nin 2006'da ortaya koyduğu Avrupa Yerel Yaşamda Kadın – Erkek Eşitliği Şartı da yerel yönetimlere kadın – erkek eşitliğini sağlamada sorumluluklar yüklemektedir (Council of European Municipalities and Regions [CEMR], 2006). Kadın-erkek eşitliğinin temel bir hak olduğunu vurgulayan bu belge, yerel yönetimlerin yurttaşlara en yakın yönetim birimi olarak eşitsizliklerle mücadelede en uygun kademeyi oluşturduğunu belirtmekte ve faaliyetlerini kadınların deneyimlerini ile yaşam koşullarını dikkate alarak yürütmeleri gerektiğini ifade etmektedir. Bunlara ek olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından beş yıllık dönemler ile yayınlanan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı da yerel yönetimleri bu hususta bir paydaş

olarak görmekte ve çeşitli sorumluluklar yüklemektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2018).

3. Stratejik Planların İncelenmesinin Önemi

Stratejik planlar yerel yönetimler tarafından kaleme alınan ve bu yerel yönetimlerin misyon, vizyon ve temel değerleri ile ilgili dönem için amaç, hedef ve planlarını belirten metinlerdir. Bununla beraber Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı stratejik planı, “şehrin gelecekte ulaşmak istediği konum noktasında ortak bir anlayış ve mümkün olduğunca geniş bir uzlaşma” ve “belediyenin kaynaklarını etkin bir şekilde kullanma yollarını arayarak ne yapması ve nasıl bir kurum olması gerektiğini tanımlayan sistematik bir süreç” olarak tanımlamaktadır (Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019).

Yerel yönetimlerin gelecek vizyonunu, önceliklerini ve kaynak dağıtım tercihlerini somutlaştıran en temel politika belgeleri olmaları nedeniyle stratejik planların incelenmesi önem taşımaktadır. Bu belgelerin analizi, belediyelerin sadece vaatlerini değil, aynı zamanda yasal yükümlülüklerini—örneğin nüfus kriterine göre kadın konukevi açma zorunluluğunu—yerine getirip getirmediğini denetlemeye olanak tanımaktadır. Ayrıca bu incelemeler sayesinde yerel politikaların kapsayıcılık düzeyi tespit edilerek, yönetimlerin kadınların ihtiyaçlarına duyarlı mı yoksa "toplumsal cinsiyet körü" mü oldukları anlaşılabilir.

4. Alan Yazını

Yerel yönetimlerin stratejik planlarını analiz eden çalışmaların temelde iki aktör tarafından yürütüldüğü görülmektedir: akademi ve sivil toplum kuruluşları. Her ne kadar bu çalışmalar iki farklı aktör tarafından yürütülse dahi literatürün çeşitli eksikler içerdiği açıktır. Literatürün bir eksiğini de ilçe belediyelerin sistematik incelemeleridir, bu çalışma da bu açığı kapatmaya çalışmaktadır.

Yerel yönetimlerin stratejik planlarını kadın politikaları bakımından analiz eden çalışmaların en güncel örneği Kaşıkırık’ın (2023) Türkiye’deki 30 büyükşehir belediyesinin 2020 – 2024 dönemi stratejik planlarını incelediği çalışmasıdır. Çalışmada büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarını ele alarak planların misyon ve vizyon, amaç ve hedefler, planlanmış faaliyet ve projeler bölümlerini bütüncül bir biçimde incelemiştir. Kaşıkırık (2023) ilgili dönemdeki büyükşehir belediyesi stratejik planlarının toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusunun zayıf olduğunu, kadınlara yönelik politikaların “aile içerisinde güçlenme” odağı ile hazırlandığını tespit

etmiştir. Korkmaz da (2023) aynı dönemdeki İzmir, Ankara, İstanbul büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarını karşılaştırarak eksik noktaları tespit etmeye çalışmıştır. Kadına şiddetle mücadele ve kadın hakları konusundaki eğitimlerin genellikle kadınlara yönelik planlandığını ancak erkeklere yönelik eğitimlerin kısıtlı olduğunu belirtmiştir. Korkmaz'ın dikkat çektiği bir diğer husus, belediyelerin personel yapısında kadınların erkeklere kıyasla oldukça düşük oranlarda temsil edilmesidir.

Daha geçmiş çalışmalar olarak Yücel ve Kutlar (2020) ise örneklem seçiminde kadınlara yönelik çalışmaları ile gündeme gelen belediyeleri tercih ettiklerini belirtmiş, inceledikleri belediyelerin kadınlara yönelik faaliyetlerinin geleneksel kadın rollerinin pekiştirmeye yönelik olduğunu vurgulamışlardır. Pınarcıoğlu (2019) nüfusu en yüksek on büyükşehir belediyesinin stratejik planlarını incelemiş, belediyelerin kadınların gündelik ihtiyaçlarına cevap olabilecek faaliyetler planladığını ancak toplumsal cinsiyet rollerini dönüştürücü faaliyetler planlanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Turan ve Şen (2014) ise 16 büyükşehir belediyesinin stratejik planlarını inceleyerek toplumsal cinsiyet eşitliği hedefinin yalnızca bazı belediyeler tarafından planın stratejik bir hedefi olarak konumlandırıldığını tespit etmiştir.

Stratejik planlara yönelik araştırmalarda bir diğer odak noktası belediye başkanın kadın olduğu belediyelerdir. Lorasdağı ve Sumbas (2015) yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddetle mücadele programları üzerinde çalışmış, yöntem olarak özellikle 2004 ve 2009'da yerel seçimlerde belediye başkanlığını bir kadın adayın kazandığı belediyelere odaklanmışlardır. Çalışma sonucunda kadına yönelik şiddetle mücadelede önleyici faaliyetler planlandığı ancak konukevi planlamasının bütçe yetersizliği sebebiyle yapılamadığını belirtmişlerdir. Gençkaya ve Yanar da (2021) kadın belediye başkanlarının görev yaptığı belediyelerin kadın politikalarını inceleyerek kadın belediye başkanlarının erkek belediye başkanlarına kıyasla fark yaratıp yaratamadığını analiz etmişlerdir. Kadın belediye başkanlarının erkek egemen siyaset yapısından, parti ve hükümet politikalarından azade olamadıklarını dolayısıyla erkek belediye başkanlarına nazaran çarpıcı fark yaratamadıklarını ortaya koymuşlardır. Biter (2025) ise yerel yönetimlerin kadın politikalarının belediye yönetimindeki partilerin söylem ve siyaset tarzlarıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir. İzmir, Mersin, Konya ve Kayseri büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarında kadın politikalarını inceleyerek, kadın politikalarını toplumsal cinsiyet eşitliği veya ailenin ve toplumun korunması temelinde planlamanın belediye yönetimindeki partilerin söylemleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Şekerci ve Sumbas (2024) de Ankara ve Gaziantep büyükşehir belediyelerinin politikalarını karşılaştırdıkları çalışmalarında merkez ve sol

siyaseti izleyen parti belediyelerinin toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde, muhafazakâr ve sağ siyaset izleyen parti belediyelerinin ise aile yapısını korumaya yönelik faaliyet planladığını vurgulamaktadır. Cem'in (2026) CHP'li büyükşehir belediyelerinin kadınlara yönelik faaliyetlerinde çok boyutlu yaklaşım izlediklerini ortaya koyduğu çalışması bu bulguları destekler niteliktedir.

Bir diğer çalışma konusu da belirli sözleşmeleri imzalayan yerel yönetimlerin incelenmesidir. Biricikoğlu (2020) Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği'ni imzalayan belediyelerin faaliyet raporlarını incelemektedir. Biricikoğlu ilgili sözleşmeyi imzalama ile toplumsal cinsiyet eşitliğine dair faaliyetler arasında doğrudan bir ilişkinin kurulamadığını söylemektedir. Benzer şekilde Özsoy ve Sipahi'nin (2016) çalışması da Kadın Dostu Kent olmayı taahhüt eden Gaziantep kentinde, yerel yönetimin taahhüt sonrası dört yıllık süre içerisinde uygulamaya yönelik adımlarının kısıtlı kaldığı ve kentteki birçok kadının sorunlarının devam ettiğini ortaya koymaktadır. Negiz, Özalp ve Türkmen Er'in (2023) çalışması da kentlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri (SEGE) ile toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik planlanan faaliyetleri karşılaştırmaktadır. SEGE seviyeleri farklı üç kenti karşılaştırarak sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi yüksek kentin belediyesinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyetler planlandığını buna karşılık sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin orta ve düşük düzeyde olduğu belediyede planlanmadığını tespit etmişlerdir.

Bölümün ilk kısmında belirtildiği üzere, stratejik planlara yönelik çalışmalar sivil toplum kuruluşları tarafından da yürütülmektedir. KEİG – Kadın Emegi ve İstihdam Girişimi'nin (2015) hazırladığı rapor da bunlardan biridir. KEİG seçim sonrası göreve gelen belediye başkanlarına toplumsal cinsiyet eşitliği açısından politika önerilerinde bulunmuş, daha sonrasında ise bu önerilerin hayata geçirilip geçirilmediğini planlar aracılığıyla değerlendirmiştir. Yapılan çalışmada önerilerin sadece bazı belediyeler tarafından gerçekleştirildiği ve planlamaya alındığı görülmüştür. Kadın Adayları Destekleme Derneği'nin (2022) raporu da kadın dostu kent olma taahhüdü veren belediyeleri inceleyerek, söz konusu belediyelerde kadın dostu kent olma yolunda adımlar atılsa dahi kurumsal dönüşümün hala kısıtlı olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin (2024) raporu da büyükşehir belediyeleri arasında kadınlara yönelik politikalarda bir standardın bulunmadığını, iyi uygulama örnekleri ile büyük eksikliklerin bir arada bulunduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu raporlarda ortak bulgu olarak, belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde veri üretimi ve kurumsal gelişim alanında önemli eksikleri olduğu belirtilmektedir.

5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında İstanbul’da ilçe belediyelerinin stratejik planlarında kadınlara yönelik planlanmış faaliyetleri incelenmiştir. 5393 Sayılı Belediye Kanunu, sadece nüfusu 50.000’in üzerindeki belediyelere stratejik plan hazırlama zorunluluğu getirmektedir (Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, 2013, md. 4) İlgili dönem içerisinde İstanbul’da yer alan 39 ilçe belediyesinden 37’si stratejik plan hazırlamış olup, Şile ve Adalar belediyelerinin nüfusunun 50.000’den az olması sebebiyle bir stratejik plan hazırlamamıştır. Bu durumun sonucunda 37 ilçe belediyesinin stratejik planları araştırmanın incelemesine dahil edilmiştir.

Söz konusu belediyelerin 2020 – 2024 dönemi stratejik planları okunarak, kategorik analiz yöntemi ile içerik analizi yapılmıştır. Yapılan analizde belediyelerin stratejik faaliyetleri ortak kategoriler altında toplanarak yorumlanmıştır. Bu kategoriler “kadınların ekonomik kalkınma ve meslek edinmesine yönelik faaliyetler”, “kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyet ve projeleri”, “kadınlara yönelik mekân üretimi”, “toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kurumsal gelişmeler”, “toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyetler” ve “herhangi bir faaliyet planlamayan belediyeler” olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada yalnızca stratejik plan metni üzerinden bir çözümleme yapılmıştır; planın ne ölçüde uygulamaya geçirildiği ise çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bununla birlikte, bir ilçe belediyesinin tüm faaliyetlerinin stratejik planda yer alanlarla sınırlı olduğunu söylemek de mümkün değildir. Dolayısıyla stratejik planda ifade edilmese bile, ilçe belediyeleri toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilebilecek çeşitli uygulamalar hayata geçiriyor olabilir.

İlgili literatür incelendiğinde, araştırmanın gerçekleştirildiği konu bakımından, sadece büyükşehir ve il belediyelerinin stratejik planlarının ve faaliyetlerinin incelendiği görülmektedir. Bu bağlamda literatürde ilçe belediyelerinin stratejik planlarına yönelik bir inceleme yapılmadığı görülmüştür. Bu çalışma ile literatürdeki bu boşluğu doldurma adına bir adım atılacağı ve il ve büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyelerinin stratejik planlarını karşılaştırma imkânı doğacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte İstanbul ilçe belediyelerinin nüfuslarının da birçok ilin nüfusundan fazla olması ilçe belediyelerinin stratejik plan ve faaliyetlerini bir inceleme konusu haline getirmektedir. Ayrıca yapılan çalışma ile yerel yönetimlerin kadın politikalarını kıyaslamaya yönelik bir kategori altlığının oluşturulabileceği ve bunun araştırmacılar ve yerel yönetimler tarafından kullanılabileceği düşünülmektedir.

6. Bulgular

6.1. Kadınların Ekonomik Kalkınma ve Meslek Edinmesine Yönelik Faaliyetler

2020 – 2024 stratejik plan dönemine göre “kadınların ekonomik kalkınma ve meslek edinmesine yönelik faaliyetlerin” İstanbul ilçe belediyelerinin en sık yürüteceklerini ifade ettikleri faaliyet türü olduğu görülmektedir. Planları incelenen 37 belediyeden 20’sinin bu alanda faaliyet planladıkları görülmüştür. Yapılan faaliyetler incelendiğinde meslek edindirme kursları ve el emeği kurslarının belediyeler tarafından en sık faaliyet olarak tercih edildiği görülmektedir. “Kadın meslek edindirme binasının yapılması” (Ataşehir Belediyesi), “kadınlara yönelik meslek edindirme kursları” (Bağcılar Belediyesi) bunların örneği olabilir.

Tablo 1. İstanbul İlçe Belediyelerinin Kadınların Ekonomik Kalkınma ve Meslek Edinmesine Yönelik Faaliyetler

Belediye	Planlanan Faaliyet
Arnavutköy	El emeği pazarı kurulması, kadınlara yönelik meslek kursları
Ataşehir	Kadın meslek edindirme binasının yapılması
Avcılar	Kadınların desteklenmesi ve ekonomik olarak güçlendirilmesi amacıyla halk ve kadın kooperatifleri çalışmaları yürütmek
Bağcılar	Kadınlara yönelik meslek kazandırma kursları verilmesi
Bakırköy	Meslek edindirme kursları açmak
Beşiktaş	Kadın Girişimciliği Kooperatifi'nin kurulması
Beykoz	Kadınlara yönelik meslek edindirme atölyeleri oluşturmak ve üretilen ürünler için satış imkânı ve desteği sağlamak
Çatalca	Kadın ve genç çiftçi akademisi oluşturulması
Esenler	Nar Projesi (Kadınlara yönelik girişimcilik projesi)
Esenyurt	Kadınlara yönelik el sanatları, meslek edindirme kursları yürütülmesi Kreş inşası
Eyüpsultan	Kadınlara verilen mesleki eğitimler

Fatih	Çocuk, genç ve kadınlara yönelik mesleki beceri ve kültürel eğitimleri arttıracak projeler gerçekleştirmek Kadınlar pazarı tasarımı ve gastronomi merkezi
Kadıköy	Potlaç Kadın Kooperatifi ve Feneryolu Dükkanlarının açılması
Kartal	Kadın emeği üretim ve değerlendirme atölyesi
Küçükçekmece	Kadınlara yönelik girişimcilik eğitimi vermek. Kadınlara yönelik meslek edindirme kursları vermek
Maltepe	Kadınlar için El Emeği ve Sanat Pazarı kurulması ve kadınlara yönelik mesleki eğitimler
Sultangazi	Kadınlara yönelik meslek edindirme kursları.
Şişli	Kadın, genç ve engelli girişimci platformunun kurulması ve destek sağlanması
Ümraniye	Meslek edindirme kursları (kadınlar, yetişkinler ve gençlere yönelik)
Zeytinburnu	Kadının aile, iş dünyası ve toplumsal hayattaki konumunu güçlendirmek için eğitim, seminer vb. çalışmalar yapmak, kadın girişimcileri teşvik edecek programları hazırlamak

Kaynak: Adı geçen belediyelerin stratejik planlarından derlenmiştir.

Buna ek olarak bazı belediyeler söz konusu kursların yanı sıra kadınların üretimde bulunabilecekleri ve üretimini gerçekleştirdikleri ürünleri satabilecekleri projeler planlamışlardır: “Kadın kooperatifi çalışmaları yürütmek” (Avcılar Belediyesi), “Kadın Girişimciliği Kooperatifi’nin kuruması” (Beşiktaş Belediyesi), “Kadın Pazarı Tasarım Projesi” (Fatih Belediyesi) ve “Kadın girişimcileri güçlendirecek projeler” (Zeytinburnu Belediyesi) bunların örneklerini oluşturmaktadır. Yine kırsal dokunun yoğunluğu ile bilinen Çatalca’da ilçe belediyesi “kadın çiftçi akademisi” oluşturmayı planlamaktadır. Böylece belediyelerin sahip oldukları fırsatlar ve farklılıklar ile uyum içerisinde projeler geliştirebildikleri de görülmektedir.

Türkiye’de kadınların işgücü piyasalarındaki konumları göz önünde bulundurulduğunda meslek edindirme kurslarının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Türkiye’de kadınların istihdama katılımları erkeklere kıyasla daha düşük bir orana sahiptir. 2023’te 15 yaş ve üzerinde işgücüne katılım erkeklerde %71,2 iken kadınlarda %35,8 oranındadır. Bu durum işgücü piyasalarında kadınların erkeklerin yarı oranında istihdam olanağı bulduğu anlamına gelmektedir. Kadınlar erkeklere kıyasla daha çok yarı zamanlı işlerde istihdam edilmektedir, bu oran kadınlarda %16,1 iken erkeklerde %7,3’tür (TÜİK, 2024). Bununla birlikte kadınlar aynı eğitim

seviyesinde dahi erkeklerden daha düşük ücretler ile işgücü piyasasında çalışmaktadır, bu farklı eğitim seviyeleri için %13,2 ila %17,4 arasında değişmektedir. Sonuç olarak kadınların istihdama katılımları sınırlı olmakla birlikte kadınlar istihdama katılımları dahi erkeklere kıyasla daha düşük ücretlere çalışmak durumunda kaldığı görülmektedir (TÜİK, 2024).

Meslek edindirme kurslarının, özellikle de el emeği kurslarının kadınların sahip olduğu toplumsal cinsiyet rollerini devam ettirip ettirmediği farklı araştırmalar ile detaylıca incelenmelidir, zira Kaya ve Altan (2020)'ın halk eğitim merkezleri üzerine yaptığı çalışmada vurguladığı üzere eşitsiz cinsiyet rolleri, yetişkin eğitimi ile de yeniden üretilebilmektedir. Benzer şekilde Miser (1997) 1990 – 1991 yılları arasında Halk Eğitim Merkezleri tarafından verilen meslek kurslarını incelediğinde de kadınlara yönelik verilen meslek kurslarının ekonomik ve toplumsal yoksunluklara yönelik olmaktan ziyade, onları birer ev kadını olarak geliştirmeye yönelik olduğunu belirtmektedir. Miser'e göre bu meslek eğitimleri kadınların geleneksel rol ve konumlarını pekiştirmektedir.

6.2. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Faaliyet ve Projeleri

İstanbul'daki ilçe belediyelerinin stratejik planlarındaki faaliyetlerindeki bir diğer kategori, kadına yönelik şiddetle mücadele konusundaki faaliyet ve projelerdir. Kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyet ve projeleri sayıca kadınlara yönelik ekonomik kalkınma ve meslek edinme faaliyetlerinden sonra gelecek şekilde planlanmıştır. Bu faaliyetler kadın konukevlerinin inşası, hali hazırda faaliyet gösteren kadın konukevlerinde yürütülecek faaliyetler ve şiddeti önleme konusunda yayın ve eğitim faaliyeti olarak kategorize edilmiştir.

Türkiye'de kadına şiddetin boyutları düşünüldüğünde bu faaliyetlerin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Türkiye'de yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete uğradığını belirten kadınların oranı %37,5'tir. Bununla beraber eşler arası anlaşmazlıklarda erkekler kadınlara nazaran 5 kat fazla şiddete başvurmuştur. Ayrıca kadınlar gece yalnız yürürken erkeklere kıyasla daha çok güvensiz hissetmektedir, güvensiz hissetme oranı erkeklerde %13 iken kadınlarda %30,4'tür. Kadınlar evlerinde dahi erkeklere kıyasla kendilerini daha az güvende hissetmektedir (TÜİK, 2023). Bununla birlikte Türkiye Avrupa bölgesi ve OECD ülkeleri arasında da kadına yönelik şiddetin en yüksek olduğu ülke konumundadır (Euronews, 2022).

Yerel yönetimlerin yurttaşlara en yakın yönetim birimleri olması ve varlık amaçlarının ortak ihtiyaçların karşılanmasına dayanması, onları şiddetle mücadele gibi temel toplumsal sorunlarda önemli bir çözüm aktörü

konumuna yerleştirmektedir. Avrupa Yerel Yaşamda Kadın – Erkek Eşitliği Şartı “toplumsal cinsiyete dayalı şiddet”e karşı mücadelede yerel yönetimlere şu sorumlulukları yüklemektedir:

- Mağdurlara yönelik destek yapılarının oluşturulması
- Mağdurların saptanması ve desteklenmesi konusunda uzman desteği
- Muhtemel ve gerçek mağdurlara ve faillere yönelik farkındalık eğitimleri (CEMR, 2006)

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın – Erkek Eşitliği Şartı’nda belirtilen bu kategori sorumlulukları ilçe belediyelerinin kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyetlerini inceleme amacıyla bir çerçeve olarak kullanılacaktır. İlk kategori olan “mağdurlara yönelik destek yapılarının oluşturulması”na temel örnek kadın konukevlerinin açılması ve faaliyetlerinin sağlanmasıdır. Kadın konukevleri ilgili yönetmelikte “fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış veya açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşu” olarak tanımlanmaktadır (Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, 2013, md.4). Dolayısıyla kadın konukevleri şiddet mağduru kadınlar için evlerinden uzaklaşma, barınma ve psiko-sosyal destek ihtiyaçlarını gidermeye yönelik mekânsal bir çözümdür.

Kadın konukevi yapımı (Bahçelievler, Çekmeköy Belediyesi) Kadın Dayanışma Evi’nin açılması (Bakırköy Belediyesi) gibi kadına yönelik şiddetle mücadelede mekân üretim projeleri; kadın konukevinde kalan kadınların sosyal hayata entegrasyonunun sağlanması (Ataşehir Belediyesi) gibi şiddete maruz kalan kadınlara yönelik psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetlerinin verilmesi uygulamaları; parklarda aydınlatma sistemlerinin artırılması (Maltepe Belediyesi) kent alanında şiddeti önleme uygulamaları ve kadına yönelik şiddetle mücadelenin artırılmasına yönelik politikalar (Avcılar Belediyesi) bu uygulamaların örnekleridir.

Tablo 2. İstanbul İlçe Belediyelerinin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Faaliyet ve Projeleri

Belediye	Planlanan Faaliyet
Ataşehir	Kadın konukevinde kalan kadınların sosyal hayata entegrasyonunun sağlanması
Avcılar	Kadına yönelik şiddetle mücadelenin artırılmasına yönelik politika ve uygulamaların geliştirilmesi
Bahçelievler	Kadın konukevi yapımı
Bakırköy	Kadın Dayanışma Evi açılması İhtiyaç sahibi kadınlara yönelik hukuksal ve pedagojik danışmanlık hizmetleri sunmak
Beylikdüzü	Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetlerinin verilmesi
Beykoz	Psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmeti vermek
Çekmeköy	Kadın konukevi yapımı
Kadıköy	Şiddet mağduru kadınların desteklenmesi ve güçlendirilmesine yönelik kadın çalışmalarının yapılması
Kartal	Belediyemize başvuruda bulunan korunmaya muhtaç kadınlara ve çocuklarına geçici süreyle barınma hizmeti verilmesi
Küçükçekmece	Kadın konukevi hizmetinden yararlanan çocuklara yönelik gerçekleştirilen eğitim, sosyal ve kültürel etkinlikler
Maltepe	Sığınma evinin açılması Parklarda aydınlatma sistemini arttırmak
Pendik	Kadın koruma evi çalışmalarını koordine etmek ve hizmetlerin sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak
Sultanbeyli	Kadının topluma kazandırılması ve şiddetin önlenmesi faaliyetleri
Şişli	Kadınlara ve LGBTİ+ bireylere yönelik psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddetle kararlılıkla mücadele edilmesi; kadınların ve LGBTİ+ bireylerin çok yönlü olarak desteklenerek güçlendirilmesi, kadın sığınma evinin kapasitesinin geliştirilmesi Ayrımcılığın ve şiddetin her türüyle mücadele amacıyla eğitimler, iç ve dış paydaşlarla ortak projeler ve toplumsal farkındalığı yükselten iletişim kampanyaları düzenlenmesi

Ümraniye	Kadın konukevi yapımı
Zeytinburnu	Aile içi ve kadına yönelik şiddet başta olmak üzere toplumsal hayatın her safhasında her türlü şiddeti önlemek için farkındalık yaratacak yayınlar, toplantılar ve etkinlikler yapmak

Kaynak: Adı geçen belediyelerin stratejik planlarından derlenmiştir.

Bununla birlikte bazı ilçe belediyelerinin stratejik planlarını hazırlarken faydalandıkları GZFT ve PESTLE analizlerinde kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda eksiklik ve zayıflıkları bulunduğunu belirtmelerine rağmen bu alanda bir faaliyet planlamadıkları görülmüştür. Örneğin Başakşehir Belediyesi, hazırlamış olduğu stratejik planında yapmış olduğu GZFT (SWOT) analizinde bir zayıflık olarak “ilçe sınırları içerisinde kadın sığınma evlerinin olmayışı”ndan bahsedilmesine rağmen dört yıllık plan döneminde doğrudan ve ölçülebilir taahhüde yer vermemiştir. Buna benzer şekilde Silivri Belediyesi, PESTLE analizinde aile içi şiddette artış olduğunu ve bir çözüm olarak kadın konukevi inşası, aile içi şiddete yönelik toplantılar ve kadın istihdamını arttırmaya yönelik projeler önerilmesine rağmen stratejik planında bu sorunlara yönelik faaliyet ve hedef planlamamıştır. Bazı belediyelerin ise bu alandaki faaliyetleri daha çok ucu açık ifadelerle plana eklemiş olup detaylar içermemektedir. Sultanbeyli Belediyesi “kadının topluma kazandırılması ve şiddetin önlenmesi faaliyetleri” ve Tuzla Belediyesi ise “aile, kadın ve çocuk hizmetleri” ifadelerini planlarına eklemiş olsalar dahi hesap verilebilirlik, denetim ve verimlilik ilkeleri açısından söz konusu faaliyetlerin somut performans göstergeleriyle ilişkilendirmesi önemlidir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli basamaklardan biri olan kadın konukevleri, şiddete maruz kalan veyahut maruz kalma tehlikesi bulunan kadınlar ve çocuklar için bu tehlikeden kurtulma konusunda bir imkân sağlamaktadır (Tekdere ve Polat, 2022). Her ne kadar kadın konukevi açmak 5393 sayılı Belediye Kanunu ile büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki ilçe belediyelerine görev addedilse de ilgili sorumluluğun yerine getirilmediği medya (T24, 2011; T24, 2017) ve akademik kaynaklarda (Tekdere ve Polat, 2022) yer almaktadır. Bu sorun her ne kadar İstanbul’a has olmasa dahi, araştırma soru ve problemi dolayısıyla İstanbul ilçe belediyeleri üzerinden bir inceleme yapılacaktır.

Kadın konukevi açma yükümlülüğü 100.000 nüfusu bulunan ilçe belediyelerine verildiğinden stratejik planların yayınlanma tarihi olan 2020 yılında nüfusu 100.000’in üzerinde olan 36 ilçe belediyesinin planları üzerinden kadın konukevi mevcudiyetleri ve inşaa faaliyetleri incelenmiştir. Bu bağlamda İstanbul’da sadece 9 ilçe belediyesinin kadın konukevine sahip

olduğu ve bu yedi belediyeye ek olarak sadece Bahçelievler, Çekmeköy ve Maltepe belediyeleri olmak üzere üç ilçe belediyesinin konukevi inşaatını planlarına aldığı görülmektedir. Bunun dışındaki 26 ilçe belediyesi kendi yasal yükümlülüklerini yerine getirmemekle birlikte kadına şiddetle mücadelede önemli olan bir adımı atmamaktadırlar. Aşağıdaki tabloda belediyelerin konukevi yapım faaliyetleri sıralanmış olup, mevcut konukevi durumlarının tespitinde belediyelerin web sayfalarındaki bilgiler kullanılmıştır.

Tablo 3. İstanbul İlçe Belediyelerinin Konukevi Mevcudiyeti ve Planlama Durumları

Belediye	Konukevi Durumu	Planlanma Durumu
Arnavutköy	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Ataşehir	Konukevi Mevcut	-
Avcılar	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Bağcılar	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Bahçelievler	Faaliyet Yok	Planlanmış
Bakırköy	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Başakşehir	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Bayrampaşa	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Beşiktaş	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Beykoz	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Beylikdüzü	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Beyoğlu	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Büyükçekmece	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Çatalca	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Çekmeköy	Faaliyet Yok	Planlanmış
Esenler	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Esenyurt	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Eyüpsultan	Faaliyet Mevcut* (Kapatıldı)	-
Fatih	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Gaziosmanpaşa	Konukevi Mevcut	-
Güngören	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Kadıköy	Konukevi Mevcut	-
Kağıthane	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Kartal	Konukevi Mevcut	-

Küçükçekmece	Konukevi Mevcut	-
Maltepe	Faaliyet Yok	Planlanmış
Pendik	Konukevi Mevcut	-
Sancaktepe	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Sarıyer	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Silivri	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Sultanbeyli	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Sultangazi	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Şişli	Konukevi Mevcut	-
Tuzla	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Ümraniye	Faaliyet Yok	Planlanmamış
Üsküdar	Konukevi Mevcut	-
Zeytinburnu	Faaliyet Yok	Planlanmamış

Kaynak: Adı geçen belediyelerin stratejik planlarından derlenmiştir. *Medyaya yansıyan haberlere göre Eyüpsultan Belediyesi'nin kadın konukevi adresinin açığa çıkması sebebiyle belediye meclisi kararıyla kapatılmıştır (Sendika.org, 2022).

Elbette kadına yönelik şiddetle mücadelede konukevi dışındaki önemli basamaklar mağdurlara yönelik uzman desteği ve bu konudaki farkındalık eğitimleridir. “İhtiyaç sahibi kadınlara yönelik hukuksal ve pedagojik danışmanlık hizmetleri sunmak” (Bakırköy Belediyesi) ve “Şiddet mağduru kadınların desteklenmesi ve güçlendirilmesine yönelik kadın çalışmalarının yapılması” (Kadıköy Belediyesi) mağdurlara yönelik uzman desteğinin örneğini oluşturmaktadır. “Aile içi ve kadına yönelik şiddet başta olmak üzere toplumsal hayatın her safhasında her türlü şiddeti önlemek için farkındalık yaratacak yayınlar, toplantılar ve etkinlikler yapmak” (Zeytinburnu Belediyesi) ve “Ayrımcılığın ve şiddetin her türüyle mücadele amacıyla eğitimler, iç ve dış paydaşlarla ortak projeler ve toplumsal farkındalığı yükselten iletişim kampanyaları düzenlenmesi” (Şişli Belediyesi) ise farkındalık eğitimlerinin örneğini oluşturmaktadır.

6.3. Kadınlara Yönelik Mekân Üretimi

Planları incelenen ilçe belediyeleri arasında öne çıkan faaliyetler ve proje alanlarından biri de kadınlara yönelik mekân üretimidir. 37 ilçe belediyesinin 11 tanesinde belediyelerin kadınlara yönelik mekân üretimi planladığı görülmektedir. Bu faaliyetler kadınların faydalanabileceği kafe ve lokal gibi kapalı mekân sosyal donatılar olabildiği gibi plaj gibi açık mekân sosyal donatıları da olabilmektedir. Bununla birlikte belediyeler hazırladıkları planlarında bu tür mekânların özellikleri, kapsamı ve hedef kitlesine dair detaylı bilgi vermemişlerdir. Dolayısıyla bu mekânlara dair bilgiler, eğer

belediye faaliyeti gerçekleştirdiyse, belediyelerin tanıtım amacıyla yaptıkları sosyal medya paylaşımlarından anlaşılabilmektedir. Örneğin Arnavutköy Belediyesi'nin stratejik planında yer alan “Nisa Mekân” projesinin, belediyenin sosyal medya hesabında, “kadınlara özel” ifadesi ile tanıtılan bir kafe – restoran projesi olduğunu görülmektedir. Belediyenin bir diğer paylaşımında ise mekânda servis edilen yiyecek içeceklerin kadın girişimciler tarafından hazırlandığı belirtilmektedir.

Belediyelerin yürüttükleri mekân üretim projeleri sadece sosyal donatı / kafe özelliğinde değildir. Beşiktaş Belediyesi'nin yürüteceğini belirttiği kreş faaliyetleri, çocuk sahibi kadınların iş ve sosyal yaşamlarına devam edebilmelerini sağlamaktadır. Bununla birlikte kadınlara yönelik mekân projeleri sadece iç mekân projelerinden oluşmamaktadır. “Kadınlar Plajı projesi” (Arnavutköy Belediyesi) bunun örneğidir. Kadınların sosyal yaşama katılımları mekânlar üzerinden düşünüldüğünde, bunun sadece iç mekânlar ile sınırlı olamayacağı, iç ve dış mekânları kapsayacak bütüncül bir yaklaşım yürütülmesi gerekliliği ortadadır. “Kadınlar Plajı projesi” bunun örneği olmakla birlikte Beylikdüzü Belediyesi'nin yürüteceğini belirttiği “Parkların, açık alan, meydan ve çevre düzenlemelerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine etkisi açısından denetlenmesi” faaliyeti dış mekânların da kadınların kullanımlarına uygun hale getirilmesi ve kadınların sosyal yaşamlarının sadece iç mekânlar ile sınırlı kalmadan daha geniş alanlarda sürdürebilmesini sağlama olanağına sahiptir.

Tablo 4. İstanbul İlçe Belediyelerinin Kadınlara Yönelik Mekân Üretim Faaliyet ve Projeleri

Belediye	Planlanan Faaliyet
Arnavutköy	Nisa-Mekân Projeleri Kadın Kültür ve Sanat Merkezi kursları Kadınlar Plajı Projesi
Avcılar	Sosyal Yaşam Kompleksi çatısı altında kadınlara yönelik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla kadın yaşam evleri kurmak
Beşiktaş	Yaşam evleri ve kreş faaliyetleri
Beykoz	Aileleri mutlu ve sağlıklı kılmak ve dezavantajlı bireylerin toplum içindeki durumlarını iyileştirmek için Aile Kadın Destekleme ve Engelliler Merkezi
Beylikdüzü	Parkların, açık alan, meydan ve çevre düzenlemelerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine etkisi açısından denetlenmesi
Eyüpsultan	Kadın lokali projeleri

Kadıköy	Kadın Yaşam Evi’nin açılması
Kağıthane	Kağıthane Kadınlar Kulübü
Sarıyer	Kadınların birlikte vakit geçirebilmesi için belediye- muhtarlık iş birliği ile uygun mekânlar oluşturulması
Sultangazi	Hanımlar Merkezi faaliyetleri
Tuzla	Aile – kadın – çocuk hizmetleri

Kaynak: Adı geçen belediyelerin stratejik planlarından derlenmiştir.

6.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya Yönelik Faaliyetler

Bu alt başlıkta bahsedilen faaliyetler yukarıda bahsedilen faaliyetler dışında belediyenin kurum dışına verdiği faaliyetlerdir. Söz konusu belediyeler toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayabilmek adına eğitim, seminer ve faaliyetler planlamışlardır. Avrupa Yerel Yaşamda Kadın – Erkek Eşitliği Şartı da “muhtemel ve gerçek mağdurlara ve faillere yönelik farkındalık eğitimleri”ni önermektedir. Bu faaliyetlerin ilçe sakinlerine ulaşacak şekilde yaygın ve planlı yürütülmesi toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin gelişme ve yayılması adına önemlidir. Özellikle kadına şiddetin daha yüksek oranda yaşandığı ilçelerde bu faaliyetlerin yürütülmesi bir gerekliliktir.

Tablo 5. İstanbul İlçe Belediyelerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya Yönelik Faaliyetleri

Belediye	Planlanan Faaliyet
Avcılar	Toplumsal eşitlik ve farkındalık çalışmaları yapmak
Beşiktaş	Hak temelli toplumsal eşitlik eğitimleri
Beylikdüzü	Toplumsal cinsiyet ve fırsat eşitliği, kadın sağlığı eğitimi ve kadının insan hakları eğitim programlarının yürütülmesi
Kartal	Kadınların topluma kazandırılmasına yönelik konferans, seminer
Maltepe	Toplumsal cinsiyet ve ayrımcılık ve insan hakları eğitimi verilmesi
Şişli	Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamaya yönelik eğitimler, iç ve dış paydaşlarla ortak projeler ve toplumsal farkındalığı yükselten iletişim kampanyaları düzenlenmesi

Kaynak: Adı geçen belediyelerin stratejik planlarından derlenmiştir.

6.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Temelinde Kurumsal Faaliyetler

Belediyelerin söz konusu stratejik plan döneminde kurum içinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik yapmayı planladıkları faaliyetler için ayrı bir başlık oluşturulmuştur. Araştırmaya konu olan 37 ilçe belediyesinin stratejik planları incelendiğinde sadece dört ilçe belediyesinin kurum içinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyet planladığı görülmektedir.

Kurumsal faaliyetler olarak analiz edilen faaliyetler, ilçe belediyeleri tarafından planlaması en az yapılan faaliyettir. Bununla birlikte belediyelerin hizmet biçimlerinde ve organizasyon yapılarında kalıcı değişiklikler yaratacaklarından bunların planlanmasının önem arz ettiği açıktır. Bu bölümde de bu faaliyetler incelenecektir.

Tablo 6. İstanbul İlçe Belediyelerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Temelinde Planlanmış Kurumsal Faaliyet ve Projeleri

Belediye	Planlanan Faaliyet
Beşiktaş	Eşitlik eylem planı, Cinsiyet etki değerlendirmesi (CED), Eşitlikçi ifadelerin kurumsal dil hâline getirilmesi ve kitapçık yapılması; Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'nün kurulması
Beylikdüzü	Hizmette Eşitlik raporunun hazırlanması ve sunulması
Kadıköy	Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları kapsamında birimler bazında toplumsal eşitlik etki değerlendirmesinin yapılması ve raporlanması.
Şişli	Kadın, çocuk, engelli, yaşlı, LGBTİ+, Roman ve göçmenlere yönelik eşitlik eylem planlarının hazırlanması, toplumsal eşitliğe ve dezavantajlı grupların ihtiyaçlarına uygun bütçelemenin uygulanması Şişli'nin sosyoekonomik haritasının çizilmesi, dezavantajlı grupların ve ihtiyaçların belirlenmesi ve yerele özgü hizmet modellerinin geliştirilmesi için sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle iş birliğiyle araştırma-geliştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi

Kaynak: Adı geçen belediyelerin stratejik planlarından derlenmiştir.

Eşitlik eylem planının uygulanması: Yerel eşitlik eylem planı, başta kadınlar olmak üzere, toplumsal olanak ve haklardan eşit yararlanamayan gruplar için eşit bir kent yaratmanın haritası olarak tanımlanmaktadır (İBB, 2021). Yanındayız Derneği de yerel eşitlik eylem planını, toplumsal cinsiyet eşitliğini yerel ölçekte sağlamayı ve ayrımcılığı sonlandırmayı amaçlayan planlar olarak tanımlamaktadır (Yanıındayız Derneği, 2023).

Cinsiyet etki değerlendirmesi: Cinsiyet etki değerlendirmesi (CED) politika ve faaliyetlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ne yönde etkilediğinin değerlendirilmesi anlamına gelmektedir (Cinsiyet Eşitliği Politikaları Derneği, 2022). Cinsiyet etki değerlendirmesi temelde “Bu yasa, program veya uygulama kadınlar ve erkek arasındaki eşitsizlikleri arttırmakta, sürdürmekte veya azaltmakta mıdır?” sorusunu cevaplandırmaktadır (European Institute for Gender Equality, 2019).

Eşitlikçi ifadelerin kurumsal dil haline gelmesi: Dilde eşitlikçi ifadelerin kullanılması toplumsal cinsiyet kalıplarının yaygınlığının azalmasında önemli bir adımdır. Toplumsal cinsiyet kalıpları, kadın ve erkeklerin sahip oldukları “doğal” özellikleri nedeniyle toplumsal alanda yapabilecekleri veyahut yapamayacaklarına dair düşüncelerdir (Ecevit, 2021). Eşitlikçi ifadelerin kurumsal dil haline gelmesi de söz konusu “doğal” görülen kalıpları aşınması amacıyla uygulanmaktadır.

Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'nün kurulması: Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü gibi kadınlara yönelik hizmetleri düzenleyecek müdürlükler, bu hizmetlerin kalıcılığının ve sürdürülebilirliğini sağlamak adına önemlidir.

Hizmette eşitlik raporu: Kamu kurumları, belediyeler veya özel kuruluşlar tarafından sunulan hizmetlerin, bireyler arasında ayrım yapılmaksızın herkes için eşit şekilde erişilebilir olup olmadığını analiz eden ve bu konudaki durumu değerlendiren belgedir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme: Kadıköy ve Şişli Belediyesi'nin stratejik planlarına koyduğu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, idari yönetim birimlerinin plan ve bütçe süreçlerinde kadınların toplumsal konumlarının iyileştirilmesinin amaçlanması olarak tanımlanmaktadır. Bu bütçeleme türünde amaç, bütçede toplumsal cinsiyet eşitliği hususunun gözetilmesidir (Meriç ve Ay, 2014).

Sosyoekonomik haritalandırma: Toplumsal eşitsizliklerin tespitinde ve eşitsizliklere yönelik yapılacak politika çalışmalarında verinin ve haritalandırmanın önemi büyüktür. Veri yapılacak müdahalelerin boyutunun belirleyicisi olmanın öncesinde kamuoyunu ve kamu yapıcılarını harekete

geçirici olan şeydir. Toplumsal cinsiyete duyarlı veri eşitsizlikleri ve ayrımcılıkları görünür kılmayı amaçlamaktadır (Ecevit, 2021). Eşitsizlikleri sosyoekonomik haritalandırma ise belediyelerin görev alanlarındaki bölgelerdeki durumu, dolayısıyla sosyal hizmet ve yardımların yoğunlaşacağı bölgelerin belirlenmesi açısından önemlidir.

Dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının belirlenmesi: Sosyoekonomik haritalandırma ile de ilişkili olarak, toplumsal eşitsizlikler açısından dezavantajlı, kırılgan ve ayrımcılığa uğrayan grupları belirleyerek grupların ihtiyaçlarına yönelik mahalli çözümler üretme açısından önemlidir. Bu gruplar kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler, LGBTİ+ bireyler ve etnik köken temelli eşitsizliğe uğrayan gruplar olarak sağlayabilmektedir.

STK ve üniversite iş birliğinin geliştirilmesi: Bununla birlikte, STK–üniversite iş birliği, özellikle sosyoekonomik haritalama ile dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının tespiti noktasında önemli katkılar sunabilmektedir. Öte yandan, toplumsal cinsiyet eşitliği alanında faaliyet gösteren STK’larla geliştirilecek iş birlikleri, stratejik plan ve projelerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltıcı bir perspektifle hazırlanmasına yardımcı olabilmektedir.

6.6. Herhangi Bir Faaliyet Planlamayan Belediyeler

Bu kategori, kadınlara yönelik herhangi bir faaliyet planlamayan belediyeler için oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında incelenen stratejik planlarda, kadınlara yönelik herhangi bir faaliyet planlamayan belediyeler bu kategori altında değerlendirilecektir. Büyükçekmece, Güngören, Sancaktepe, Silivri ve Üsküdar olmak üzere beş ilçe belediyesi kadınlara yönelik herhangi bir faaliyet planlamadıklarından bu kategori altında değerlendirilecektir. Söz konusu bu belediyelerin yukarıda bahsedilen faaliyet kategorilerinden herhangi birine girebilecek planlanmış faaliyeti bulunmadığı gibi bu kategorilerin dışında kalabilecek bir faaliyet de planlamadıkları görülmektedir. Stratejik plan döneminin başlangıç yılı olan 2020 yılında dahi toplam nüfusları 1.715.508 olan bu belediyelerin toplam kadın nüfusu 848.023’tür. Bu kadar yüksek nüfusa sahip ilçe belediyelerinin kadınlara yönelik faaliyet planlamaması önemli bir eksikliklerdir.

Bu belediyelerin stratejik planları yeniden incelenerek, kadınlara yönelik faaliyet ve politika geliştirilmemesine yol açan etkenler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu belediyelerin stratejik planları incelendiğinde, ortak bir sorun olarak iç ve dış paydaş analizlerinin yetersiz kaldığı, ayrıca vatandaş anketlerinin de eksik olduğu görülmektedir.

Güngören Belediyesi’nin stratejik planı için gerçekleştirdiği iç ve dış paydaş analizlerinin kadınlara yönelik hizmetleri değerlendirme açısından

yeterli olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte kadınlara yönelik hizmetleri değerlendirmek için yapılan odak grup görüşmelerinin yapılmadığı, vatandaş anketlerinin de bu açıdan eksik olduğu görülmektedir. Mevzuat analizlerinde de yerel yönetimlere kadınlara yönelik sorumluluk yükleyen belgelere atıf olmadığı görülmektedir.

Üsküdar Belediyesi ise üst politika analizinde, üst politika belgesi olarak yerel yönetimleri kadınlara yönelik geliştirilmesi gereken projeler hususunda görevlendiren politika belgelerini stratejik planına eklemiştir. Yine tespitler ve ihtiyaçlar bölümünde de bu politika belgelerinin gereklilikleri stratejik planda yer bulsa dahi bu gerekliliklere dair faaliyet ve proje geliştirilmemiştir. Öyle ki belediye yönetimine göre “11. Kalkınma Planı’nın gereklilikleriyle ilçenin ihtiyaçları uyuşmamaktadır.”

Sancaktepe Belediyesi de Üsküdar Belediyesi gibi 11. Kalkınma Planı’nı ve planın kadınlara yönelik yükümlülüklerini üst politika analizi olarak stratejik plana eklese dahi bununla ilgili herhangi bir faaliyet planlanmamıştır. İlgili dönemin belediye başkanı bir kadın olmasına rağmen stratejik planda kadınlara yönelik bir faaliyet planlanmamış olması ilgi çekicidir.

Silivri Belediyesi’nin stratejik planında gerçekleştirdiği PESTLE analizinde aile içi şiddet ve boşanmalardaki artışın bir tespit olarak yer aldığı görülmektedir. Belediye tarafından bu iki tespite yönelik yapılması gerekenler “kadın ve çocuk konuk evi açmak, kamu kurumları ve STK ile işbirliği ve ortak hizmet projeleri yapmak, aile içi şiddete yönelik toplantılar, kadın istihdamını arttırmaya yönelik projeler, kadınlara yönelik meslek edindirme kursları düzenlemek” olarak yer almaktaayken gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler, önerilen faaliyetleri içermemektedir.

Büyükçekmece Belediyesi’nin stratejik planında gerçekleştirdiği üst politika analizinde ve vatandaş anketlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamaya yönelik ifadeler yer alsa da planlanan faaliyetlerde bu türden faaliyetler yer almadığı görülmektedir. Örneğin kadın konukevi yapımına dair mevzuattan doğan yükümlülüğe yer verilse dahi konukevi inşaatı planlanmamıştır.

Son kategori altında incelenen stratejik planlar toplumsal cinsiyet körü belgeler olarak kabul edilebilir. Toplumsal cinsiyet körlüğü, özellikle politika yapım süreçleri için kullanılmakta olan bir kavram olmakla birlikte politika yapım süreçlerinde ve kurulan politikalarda toplumsal cinsiyetin dikkate alınmadığı durumları belirtmek için kullanılmaktadır (Sivil Sayfalar, 2022). Bu tür politikalar toplumsal cinsiyet rollerinden doğan farklı

ihtiyaçları dikkate almaz ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmaya yönelik adımlar içermemektedir (Ecevit, 2021).

Sonuç ve Öneriler

Araştırma, kentlerin temel yönetim birimleri olan belediyelerin en önemli politika belgeleri olan stratejik planlarında kadınlara yönelik politika ve faaliyetleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaçla İstanbul’un ilçe belediyelerinin stratejik planları incelenmiş ve belediyeler tarafından planlanmış faaliyetler içerik analizine tabi tutularak ortak kategoriler altında toplanmıştır. Bu kategoriler “Kadınların ekonomik kalkınma ve meslek edinmesine yönelik faaliyetler”, “kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyet ve projeleri”, “toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından kurumsal gelişmeler”, “Kadınlara yönelik mekân üretimi”, “toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamaya yönelik faaliyet” ve “Herhangi bir faaliyet planlamayan belediyeler” olarak belirlenmiştir.

Tablo 7. İstanbul İlçe Belediyelerinin Kategorilere Göre Faaliyet Planlama Sıklığı

Faaliyet kategorisi	Planlanma sıklığı
Kadınların ekonomik kalkınma ve meslek edinmesine yönelik projeler	%54
Kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyet ve projeleri	%43
Kadınlara yönelik mekân üretimi	%29
Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyetler	%16
Toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde kurumsal faaliyetler	%10
Planlanan faaliyet yok	%13

Kaynak: Adı geçen belediyelerin stratejik planlarından derlenmiştir.

Bu kategorilerin dağılımı incelendiğinde %54’lük bir oran (n=20) ile belediyeler arasında en çok planlanan faaliyetin “kadınların ekonomik kalkınma ve meslek edinmeye yönelik projeler” olduğu görülmüştür. İlgili bölümde de bahsedilen kadın istihdamına dair yapısal eşitsizlikler ve kadınların ekonomik durumlarına dair toplumsal sorunlar göz önünde

bulundurulduğunda bu faaliyet kategorisinin yaygınlığı olumlu görülmektedir. Bu faaliyet kategorisinde dikkat çekilmesi gereken konu, meslek kurslarının müfredat ve niteliğidir. Planlanan kurs ve eğitim faaliyetlerinin “el emeği kursları” ile toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirip pekiştirmede ve kadınların ekonomik bağımsızlığını sağlayabilecek nitelikte olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir çünkü bu kategori altında yürütülen faaliyet ve projeler toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadelenin yereldeki adımlarını oluşturma olanağına sahiptir.

“Ekonomik kalkınma ve meslek edinmeye yönelik projeler” kategorisini “kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyet ve projeleri” kategorisi %43’lük bir oran ile (n=16) izlemiştir. Türkiye’de gittikçe artan oranda devam eden kadına yönelik şiddetle mücadele adına bu oranın yüksekliği olumlu olmakla birlikte belediyelerin yaklaşık %60’ının bu konuda herhangi bir faaliyet planlamaması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede bütüncül yaklaşım önem arz eder ve ilgili kurumların paydaş halinde iş birliğini gerektirmektedir (Polis Akademisi, 2022). Yerel yönetimler de kadına yönelik şiddetle mücadelede paydaş kurumlar olarak rol oynadığından ilçe belediyelerinin de bu alanda faaliyet planlanması önemlidir.

Buna ek olarak her ne kadar belediyelerin %43’ünün kadına şiddetle mücadele faaliyet ve projeleri planlamış olsa dahi kadın konusunun belediyelerin %70’lik bir oranında olmadığı (n=26) ve bu belediyelerin konukevi inşaatı planlamadığı görülmektedir. Belediyelerin sadece %24’ünde (n=9) konukevi mevcuttur ve yükümlülüğü bulunan belediyelerin sadece %10’u konukevi planlamıştır. Söz konusu planlama eksikliği dahi kadına şiddetle mücadelede bütüncül yaklaşımın uygulanmadığını gözler önüne sermektedir. Ayrıca İstanbul özelinde ilçe belediyelerinin gelecek dönemde atması gereken önemli bir adımı göstermektedir.

“Kadına şiddetle mücadele faaliyetlerini” %29’luk bir oranla “kadınlara yönelik mekân üretimi faaliyetleri” izlemiştir. Kadınlara yönelik planlandığı söylenen bu mekânlar kafeler gibi sosyal donatılar olabildiği gibi, plaj gibi dış mekân alanları da olabilmektedir. Bu tür kadınlara özgü, erkeklerin girmedeği veya girmeyeceği önceden belirtilmiş mekânlar, kadınların kentin gündelik hayatına dahil olmasına engel olan güvensizlik duygusunu ortadan kaldırmaya yönelik olduğu görülmektedir. Kent kadın ve erkekler tarafından farklı şekilde deneyimlenmektedir, farklı bir anlatımla bu deneyimler cinsiyetlendirilmiştir. Kadınların deneyimleri de erkeklerinkine nazaran daha çok korku ve güvensizlik içermektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda sadece kadınların kullanımına açık mekânlar olumlu gelişmeler olarak görülebilmekle birlikte, kadınları kamusal alandan tecrit

etme yaygınlığı ve riskine karşı dikkatli olunmalıdır. Bununla birlikte kentsel planlamalarda asıl amacın kamusal alanın tamamının kadınların erişim ve kullanımına uygun hale gelmesini sağlamak olduğu yerel yönetimler ve politika yapıcılar tarafından dikkate alınmalıdır.

Planlama sıklığı açısından sonraki kategori olan “toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyetler” belediyelerin sadece %16’sı (n=6) tarafından planlanmıştır. Bu kategorideki faaliyetler ilçe belediyelerinin ilçe sakinlerine yönelik farkındalık faaliyetleri olarak nitelendirilebilir. Bir sonraki kategori olan “toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde kurumsal faaliyetler” ise en az planlanan faaliyetler olarak %10’luk bir kısmında (n=4) karşımıza çıkmaktadır. Planlama sıklığı açısından en az sıklıkta olan bu iki kategori toplumsal cinsiyet eşitliğini yerelde genişletmek adına en önemli faaliyetler olarak görülmektedir. Belediyelerin etkinlik planlama, etkinliklerini duyurma ve ilçe sakinlerinin etkinliklere gösterdiği önem düşünüldüğünde söz konusu farkındalık faaliyetlerinin birçok belediye tarafından stratejik planlara dahil edilmemesi önemli bir eksikliktir. Bu tür yapısal ve kalıcı düzenlemeler olmadan, diğer faaliyetlerin etkisinin sınırlı ve sürdürülemez kalma riski yüksektir.

Son olarak ilçe belediyelerinin %13’ünün (n=5) bir faaliyet planlamadığı görülmüştür. Yerel yönetimlerin temel varlık nedeni mahallî ihtiyaçları gidermek, stratejik planların temel amacı ise bu süreci planlı hale getirmek olduğuna göre, kadınların ihtiyaçlarına yönelik faaliyetlerin üretilmesi ve bunların stratejik planlara yansıtılması zorunludur. Planlama döneminde bu ilçelerdeki toplam kadın nüfusunun 848.023 olduğu düşünüldüğünde yüksek sayıdaki kadının kendilerine yönelik hizmetlerden mahrum kaldığı ve muhtemelen bu hizmetler için komşu veya merkez ilçelere gitmek zorunda kaldığı düşünülebilir. Toplumsal cinsiyet körü olarak tanımlanabilecek bu belgelerde üst politika analizlerinde ve paydaş analizlerinde eksikliğin kadınlara yönelik faaliyet planlamamaya yol açtığı görülmektedir.

Kamu yapıcılara öneriler

Çalışmada incelenmiş ilçe belediyelerinin stratejik planlarının hazırlanma süreçlerinden, planlanmış ve planlanmamış faaliyet ve projelerinden yola çıkarak, stratejik plan hazırlama yükümlülüğü olan yerel yönetimlere öneri listesi geliştirilmeye çalışılmıştır.

– Toplumsal cinsiyet eşitliği stratejik planın öncelikleri arasında yer almalıdır. Toplumsal cinsiyet körlüğünün önüne geçmenin yolu toplumsal cinsiyet eşitliğini hedeflemekten geçmektedir.

–Stratejik planlardaki faaliyet ve projeleri belirlemede etkili olduğu görülen iç ve dış paydaş analizlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın politikaları bakımından sonuçlar verecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

–İç ve dış paydaşlara, yerelde kadınlar ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında faaliyet yürüten sivil toplum örgütleri ile ilgili yapıların dâhil edilmesi gerekmektedir. Bu kurum ve kuruluşlarla odak grup görüşmeleri planlanarak görüş ve önerilerinin stratejik plan sürecine yansıtılması önem taşımaktadır.

–Ayrıca kadınlara yönelik faaliyetlerin GZFT ve PESTLE analizleri kapsamında değerlendirilerek stratejik plana dahil edilmesi gerekmektedir.

– Vatandaş memnuniyet anketlerine kadınlara yönelik faaliyetlerden memnuniyet ve beklentilere yönelik soruların eklenmesi ve elde edilen verilerin cinsiyet ve yaş temelli analizlerinin yapılması gerekmektedir.

–Stratejik planın faaliyet ve yükümlülük çerçevesini oluşturan yasal mevzuatlar için kadınlara yönelik yükümlülükler vurgulayan ulusal ve uluslararası politika belgelerinin vurgulanması ve bu politika belgelerinden doğan yükümlülükleri projelendirilmesi gerekmektedir.

–Kadına şiddetle mücadele konusunda, konukevi yükümlülüğü bulunan ancak konukevi inşaatını gerçekleştirmemiş 27 belediyenin bu yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir.

–Avrupa Yerel Yaşamda Kadın – Erkek Eşitliği Şartı’nın toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele konusundaki sorumluluklar plana dâhil edilmelidir.

–Özellikle “Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyetler” ve “Toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde kurumsal faaliyetler” kategorilerindeki faaliyetler plana dahil edilmelidir.

–Bir bütçeleme uygulaması olarak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamasında bulunulmalıdır.

Etik Beyan: Bu çalışmanın etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer aldığını beyan ederim. Aksi bir durumun tespiti halinde Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi’nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarına aittir.

Yazar Katkı Beyanı: 1. Yazarın katkı oranı % 100’dür.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

İntihal Beyanı: intihal.net yazılımıyla makalenin benzerlik taraması yapılmıştır.

Teşekkür: Çalışmanın geliştirilmesinde yapıcı eleştirilerde bulunan hakemlere ve dergi kurulunda emek veren kişilere teşekkürlerimi sunarım.

Kaynakça

Acuner, D. (2016). Canavarlaş(tırıl)an Kent Sokakları: Kadının Kent Deneyimi üzerine Bir Değerlendirme. *Fe Dergi Feminist Eleştiri*, 8(1), 1–14.

Adams, Michele. (2007). Inequality / Stratification, Gender. İç. *The Blackwell Encyclopedia of Sociology* (ed. George Ritzer) (ss. 2307-2310). Blackwell Publishing.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2018). *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı*,
<https://www.aile.gov.tr/media/6315/kad%C4%B1n%C4%B1n-gue%C3%A7lenmesi-strajesi-belgesi-ve-eylem-plan%C4%B1-2018-2023.pdf>

Akman, S. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Toplumsal Baskı: Türkiye İstatistik Kurumu Yaşam Memnuniyeti Araştırması Üzerine Analizler. *Ekoist: Journal of Econometrics and Statistics*, 35, 83-109.

Arnavutköy Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/pdT4S+Arnavutkoy_20-24_SP.pdf

Ataşehir Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/s9IZc+Atasehir_20-24.pdf

Avcılar Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/54HZI+Avcilar_20-24.pdf

Bağcılar Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/8G0pc+Bagcilar_SP_20-24.pdf

Bahçelievler Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/L7c1I+Bahcelievler_20-24_Guncelleme.pdf

Bakırköy Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/IWwpU+Bakirkoy_20-24_SP_compressed.pdf

Bardakçı, Ş. & Oğlak, S. (2022). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi ve Türkiye. *Toplumsal Politika Dergisi*. 3(1), 71-90.

Başakşehir Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
<http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/rp17I+2020-2024-yili-Stratejik-Plani-compressed.pdf>

Bayrampaşa Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/h6aA4+bayrampasa_sp_2024.pdf

Belediye Kanunu, Kanun No: 5393, Resmî Gazete Sayı: 25874 (13 Temmuz 2005).

Beşiktaş Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/oU09Y+Besiktas_Belediyesi_2020-2024_Stratejik_Planı.pdf

Beykoz Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/pgFiy+Beykoz_20-24_SP.pdf

Beylikdüzü Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
<https://www.beylikduzu.istanbul/content/publications/stratejikplan2020--2024/index.html#page=1>

Beyoğlu Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/JAiSe+Beyoglu_stratejik_plan_2020-2024.pdf

Biter, İ. T. (2025). Türkiye’de Belediyelerin Kentsel Hizmet Sunumu ve Yapabilirlikler Ekseninde Kadın Dostu Kent İdeali. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 34(1), 1-32.

Biricikoğlu, H. (2020). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Belediyeler: Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı’nı İmzalayan Belediyeler Üzerinden Nitel Bir İnceleme. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 19(2), 21-56.

Büyükçekmece Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/C4Aym+Buyukcekmece_B_2020-2024_Stratejik_Planı.pdf

Cem, S. (2026). Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmet Politikaları: Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 7 (1).

CEMR. (2006). *Avrupa Yerel Yaşamda Kadın – Erkek Eşitliği Şartı*. https://ccre-cemr.org/wp-content/uploads/2024/03/charte_egalite_tr.pdf

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (2024). *Belediyelerde Mevcut Durum Analizi: 30 Büyükşehir Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Bize Ne Söylüyor?*.
<https://ceidizler.ceid.org.tr/Belediyelerde-Mevcut-Durum-Analizi-30-Buyuksehir-Belediyesi-Toplumsal-Cinsiyet-Esitligine-Dair-Bize-Ne-Soyluyor-i402>

Cinsiyet Eşitliği Politikaları Derneği (2021). *Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Tanımlar*.
https://cinsiyetesitligipolitikalari.org/cepd_folders/uploads/2022/10/calisma-yasaminda-toplumsal-cinsiyet-ile-ilgili-tanimlar.pdf

Çatalca Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/81mW8+Catalca_20-24_SP.pdf

Çekmeköy Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/5Z4Nc+Cekmekoy_20-24_SP.pdf

Ecevit, Yıldız (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları. CEİD Yayınları: Ankara

Esenler Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/MKQWO+Esenler_sp.pdf

Esenyurt Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/VyxjU+esenyurt_2020-2024strajikplan.pdf

Euronews. (2022). *Erkeklerden Fiziksel veya Cinsel Şiddet Gören Kadınların Oranı: Avrupa ve Oc'd'nin Lideri Türkiye*.
<https://tr.euronews.com/2022/03/31/erkeklerden-fiziksel-veya-cinsel-siddet-goren-kad-nlar-n-oran-avrupa-ve-oecd-nin-lideri-tu>

European Institute for Gender Equality (2019). Gender impact assessment.
https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-impact-assessment/what-gender-impact-assessment?language_content_entity=en

Eyüpsultan Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/4T62K+Eyupsultan_Stratejik_Plan_2024.pdf

Fatih Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/oEaY4+fatih_b_sp_2024.pdf

Gaziosmanpaşa Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/1NIE8+Gaziosmanpasa_20-24_SP.pdf

Geist, C. & Myers K. (2020). Gender stratification.

<https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199756384/obo-9780199756384-0138.xml?rkey=JKVHaT&result=1&q=gender+inequality#>

Gençkaya, Ömer Faruk & Yanar Emine (2021). Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Yerel Yönetimler: Kadın Belediye Başkanları Fark yaratıyor mu?. İç. *Sivil Toplum ve Demokrasi Kent Yönetimi*. (Ed. Ruşen Keleş, Esmeray Alacadağlı) (ss.373-401). Astana Yayınları.

Giddens, A. & Sutton, P.(2018). *Sosyolojide Temel Kavramlar*. Phoenix Yayınevi.

Güngören Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/UXhpY+Gungoren_20-24_SP.pdf

Işık Erol, S. (2015). Türkiye’de Kadının Çalışma Hayatına Katılımının Belirleyicileri. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(3), 1-22.

İBB (2021), *Yerel Eşitlik Eylem Planı*, İstanbul.

Kadıköy Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/aUoUa+kadikoy_b_2020-2024_stratejik_plan.pdf

Kağıthane Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/LuLZY+Kagithane_20-24.pdf

Kartal Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/j75km+kartal_sp_2024.pdf

Kaşıkırık, A. (2023). Stratejik Planlarda Kadınlar: Büyükşehir Belediyelerinin 2020-2024 Stratejik Planlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzini Sürmek. *Anadolu Strateji Dergisi*, 5(1), 125-159.

Kaya, H., & Altan, B. (2020). Halk Eğitimi Merkezi Kurslarına Katılan Kadın Yetişkinlerde Öğrenme Süreçlerinin Ev İçi Ücretsiz Emek Üzerinden Değerlendirilmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 6(13), 85-117.

Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER) (2022). *Kadın Dostu Kent” ve “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 5’in Yerelleştirilmesi” Taahhütleri Odağında Belediyelerde Eşitliği İzleme Projesi Sonuç Raporu*. İstanbul

Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi (KEİG) Platformu (2015). *Belediyelerin Stratejik Planlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifi*. İstanbul.

Korkmaz, H. (2023). Stratejik Planlarda Kadın: Belediyelerde Bir İnceleme. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 40, 99-112.

Küçükçekmece Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/Dugka+Kucukcekmece_20-24_compressed.pdf

Lorasdağı, B. K., Yavaşoğlu, A. S. (2015). Türkiye’de Yerel Siyaseti Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinden Düşünmek: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Belediyeler. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 24(2),1-26.

Maltepe Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/wCP1U+Maltepe_20-24_SP.pdf

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Meriç, Metin ve Ay, Hakan. (2014), Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamada Cinsiyet Bütçesi Uygulamaları. İç. *Prof. Dr. Naci Birol Muter’e Armağan*. (Ed. Ramazan Gökbunar, Mustafa Miynat, Birol Kovancılar, Tülin Canbay, Serkan Cura) (ss.161-179). Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Basımevi.

Miser, R. (1997). Halk Eğitimi Kadınlara Yönelik Kurslarında Program Önceliği. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 30(1). 101-113.

Negiz, N., Özalp, M. N., & Türkmen-er, E. (2023). A SEGE-Based Investigation on Women-Friendly Practices of Municipalities. *The Eurasia Proceedings of Educational and Social Sciences*, 31, 80-91.

Our World in Data. (2025). Urbanization,
<https://ourworldindata.org/urbanization#number-of-people-living-in-urban-areas>

Özsoy, B. ve Sipahi, E. B. (2016). Türkiye’de Kadın Dostu Olma İddiasında Bir Kent: Gaziantep. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 25(3), 35-68.

Pendik Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/UpNWS+pendik_20-24_sp.pdf

Pınarcıoğlu, N. Ş. (2019). Belediyelerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifi: Stratejik Planlar Üzerinden Bir Değerlendirme. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 2(1), 78-91.

Polis Akademisi Yayınları (2022). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bütüncül Yaklaşım*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Sallan Gül, Songül (2022). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Eşitsizlik. İç. *Toplumsal Eşitsizlikler*. (Ed. Gül Aktaş) (ss. 153-177). Atatürk Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayını.

Sancaktepe Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/IJPNo+Sancaktepe_Stratejik_Plan_2020-2024.pdf

Saraç, Simge. (2013). Toplumsal cinsiyet. İç. *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları* (Ed. Lerzan Gültekin, Gül Güneş, Ceylan Ertung ve Aslı Şimşek) (ss.27-34). Atılım Üniversitesi Yayınları.

Sarıyer Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/ieXfE+Sariyer_Stratejik_Plan_2020-2024_Kitapcik.pdf

Sendika.org (2022). *Valilik onay verdi, AKP'li Eyüpsultan Belediye Meclisi ilçedeki Kadın Sığınma Evi'ni kapatma kararı aldı*.
<https://sendika.org/2022/02/valilik-onay-verdi-akpli-eyupsultan-belediye-meclisi-ilcedeki-kadin-siginma-evini-kapatma-karari-aldi-647177>

Silivri Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/vDV1U+2020-2024_SILIVRI_BEL_STRATEJIK_PLANII.pdf

Sivil Sayfalar (2022). Toplumsal cinsiyet körü,
<https://www.sivilsayfalar.org/sozluk/toplumsal-cinsiyet-koru/>

Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). *Belediyeler İçin Stratejik Planlama Rehberi*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/2nABM+Belediyeler_Icin_Stratejik_Planlama_Rehberi.pdf

Sultanbeyli Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/oFDbk+Sultanbeyli_Stratejik_Plan_2019-2024.pdf

Sultangazi Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/qG0FU+sultangazi_2020-2024_STRATEJIK_PLAN.pdf

Şafak, G. N. (2020). Nevşehir'de Kadınların Kent Deneyimi Üzerine Bir İnceleme. *Fe Dergi*, 12. 30-43.

Şekerci, A. T., & Sumbas, A. (2024). Kadına Duyarlı Belediyecilik Hizmetlerine Dair İki Farklı Uygulama: Ankara ve Gaziantep Büyükşehir Belediyeleri. *Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 28-48.

Şişli Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/7RgJc+Sisli_20-24_SP.pdf

T24. (2011, Eylül 2). İstanbul'un 34 ilçesinde 8 kadın sığınmaevi var.

<https://t24.com.tr/haber/istanbulun-34-ilcesinde-8-kadin-siginmaevi-var,166126>

T24. (2017, Mart 8). Belediyelerin "yatacak yeri yok"; İstanbul'da "Şiddet görüyorum" diyen kadın sığınma evi bulamıyor!

<https://t24.com.tr/haber/belediyelerin-yatacak-yeri-yok-istanbulda-siddet-goruyorum-diyen-kadin-siginma-evi-bulamiyor,392640>

Tekdere, M. ve Polat, T. (2022). Kadına Şiddetle Mücadelede Kadın Konukevi Hizmeti ve Belediyeler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 683-701.

Tuncer, S. (2018). *Kadınların kent hakkı: Bütün köşebaşlarını istemek*. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı.

Turan, H., & Şen, M. L. (2014). Büyükşehir Belediyelerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Algısı: Stratejik Planlar. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 53-72.

Tuzla Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/Q6pU0+Tuzla_20-24_SP.pdf

TÜİK (2023). *İstatistiklerle Kadın, 2022*.

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadin-2022-49668>

TÜİK. (2024). *Kazanç Yapısı İstatistikleri, 2023*.

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kazanc-Yapisi-İstatistikleri-2023-53700>

KAGİDER & TÜSİAD (2008). *Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri: "Kadın-erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset" Raporunun Güncellemesi*, İstanbul: TÜSİAD & KAGİDER Yayını.

UNDP (2013). *Türkiye'de Mahalli İdarelerle İlgili Mevzuat ve Kadın Erkek Eşitliğinin Sağlanmasına İlişkin Engeller Hakkında Yasal İnceleme Raporu*.

<https://dspace.ceid.org.tr/server/api/core/bitstreams/7bbc956f-7dcd-4690-8ac0-1ea43d73baf9/content>

Ümraniye Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/Ayxqy+Umraniye_20-24_SP.pdf

Üsküdar Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/x66We+Uskudar_20-24_SP.pdf

Yanındayız Derneği (2023), *Yerel Eşitlik Eylem Planı Hazırlama Rehberi*.
<https://www.yanindayiz.org/Upload/Dosyalar/isvec-kraliyeti-kitap-1743532580.pdf>

Yaylı, Hasan ve Kaya Hasan. (2018), Dezavantajlı Gruplara Yönelik Yerel Politikaların Önemi. İç. *Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Etkin Belediyecilik Uygulamaları*. (Ed. Mehmet Mecek, Bekir Parlak ve Emin Atasoy) (ss. 542-552). Nobel Yayıncılık.

Yücel, I., & Kutlar, İ. (2020). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kadınlara Yönelik Hizmetlerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi, *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 3(1), 151–169.

Zeytinburnu Belediyesi (2020), *2020 – 2024 Stratejik Planı*.
http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/NoaEi+Zeytinburnu_20-24_SP.pdf

Extended Abstract

Searching for Women's Policies in Strategic Plans: The Case of Istanbul District Municipalities' 2020–2024 Planning Period

Purpose of the Study

This study aims to examine the extent to which local governments include gender equality and women's policies in their strategic plans, specifically focusing on district municipalities in Istanbul. As cities become fundamental units of life and local governments become the units closest to citizens, they are positioned as key actors in the fight against gender inequality. The main research question is what types of policies and activities district municipalities foresee in their five-year strategic plans to address women's needs and eliminate inequalities.

The literature has generally examined metropolitan and provincial municipalities, while district municipalities, whose populations and budgets surpass those of many provinces, have been relatively neglected. This study aims to fill this gap and contribute to both academic literature and local policymakers by analysing the policy-making tendencies, approaches, and systematic shortcomings of district municipalities.

Research Question

The main problem of the research is what kind of policies and activities the strategic plans of Istanbul district municipalities envisage to address the structural inequalities (economic, violence, spatial access) faced by women in urban life. The following questions were addressed around this main problem:

- 1.What types of activities (economic, combating violence, spatial, institutional) targeting women are district municipalities planning in their strategic plans?
- 2.What is the prevalence (frequency) of the planned activities?
- 3.To what extent is the legal obligation to open women's shelters being fulfilled or planned?
- 4.To what extent are transformative activities (action plans, gender impact analysis, etc.) aimed at institutionalising gender equality being implemented?
- 5.What are the common characteristics of municipalities that do not plan any activities?

Significance of the Study

The significance of the study lies in several dimensions:

Contribution to Literature: In the existing literature, studies on gender and local governments have been limited to most metropolitan or provincial municipalities, while district municipalities, which provide direct services and have a population that surpasses that of many other provinces, have not been adequately examined. This study fills these important gaps and makes an original contribution to the literature.

Data Presentation for Policymakers: By presenting concrete data on the current strengths and weaknesses of gender relations in local governments in Istanbul, the research provides a foundation for developing more effective, inclusive, and accountable policies.

Methodological Contribution: The study's categorical analysis frameworks (economic, healthy struggle, spatial, institutional) provide

a systematic model that can be applied not only to this study but also to the analysis of plans from other similar local governments and periods.

Advocacy and Awareness: The findings provide a powerful source of data and arguments for civil society organizations, academics, and women's rights advocates to engage in local-level advocacy and raise awareness of gender equality.

Methodology

The research was conducted using content analysis, a qualitative research design. The study population consisted of 39 Istanbul district municipalities required to prepare strategic plans for the 2020-2024 period. Excluding Şile and Adalar, which did not prepare plans due to their populations under 50,000, the strategic plans of these 37 district municipalities were analyzed. All activities mentioned in the municipal plans using keywords such as "women," "women-oriented," and "gender" were scanned and classified under the following six common categories using categorical analysis:

1. Activities for women's economic development and career development
2. Activities and projects to combat violence against women
3. Activities for the creation of space for women
4. Training and awareness activities to ensure gender equality
5. Institutional activities based on gender equality
6. Municipalities that did not plan any activities

Findings

The findings of the study revealed significant differences and shortcomings in municipalities' approaches to policy:

Dominance of Economic Activities: The most common activity category (54%, n=20) is vocational training and handicraft courses aimed at women's economic empowerment. However, the risk of these

courses reinforcing traditional gender roles and the potential for women to be forced into low-wage, insecure jobs is a concern highlighted in the literature.

Inadequacy in Combating Violence and Failure to Fulfill Legal Obligations: Activities to combat violence against women ranked second (43%, n=16). However, the vast majority of municipalities with a population over 100,000 and obligated by Law No. 5393 to open women's shelters (70%, n=26) did not fulfill this obligation or did not plan to do so. During the period under review, only nine district municipalities in Istanbul had shelters, and only three municipalities (Bahçelievler, Çekmeköy and Maltepe) had planned the construction of shelters. This situation points to a serious legal violation and policy deficiency.

Space Creation and Ambivalence: 29% (n=11) of municipalities planned to create "women-only" spaces, such as women's cafes, clubhouses, or beaches. While these spaces can be seen as positive steps toward reducing women's feelings of insecurity, they risk isolating women from public spaces and becoming symbolic projects that fail to structurally address the problem.

Lack of Institutional Transformation: "Institutional transformation" activities (action plans, gender impact analyses, gender-responsive budgeting, etc.), the most crucial activities to ensure the sustainability of gender equality, were the least planned category (10%, n=4). Only the municipalities of Beşiktaş, Kadıköy, Şişli, and Beylikdüzü planned to take such structural steps. Similarly, activities such as awareness training were planned by only 16% (n=6).

Gender Blindness: The most striking finding is that five district municipalities (Büyükçekmece, Güngören, Sancaktepe, Silivri, Üsküdar) failed to foresee any activities for women in their strategic plans and instead produced "gender-blind" policy documents. In these districts, which house a total female population of 848,023, women's needs were completely ignored. The inadequacy of these municipalities' stakeholder analysis and their disregard for higher-level policy documents were identified as the primary reasons for this lack of planning.

Conclusion and Recommendations

The findings of this research provide important, quantitative data on the existence and quality of women's policies in the 2020-2024 strategic plans of Istanbul district municipalities. These findings carry a number of critical implications for public policy and urban planning disciplines:

Legislation-Implementation Gap: The failure to reflect legislative obligations (such as women's shelters) in strategic plans demonstrates a serious "legislation-implementation gap" in local governance in Türkiye. This situation can be interpreted as a result of a lack of coordination between central and local governments and the lack of effective mechanisms to oversee legal obligations.

Gender Blindness in Urban Planning: The concentration of activities largely in indoor spaces (courses, guesthouses, women's cafes) can obscure the need to redesign the entire city—transportation, open spaces, sidewalks, lighting—with a gender-sensitive perspective. Urban planning should be centered on an accessible and inclusive approach that allows women to safely use all public spaces.

Limitations of the Project-Based Approach: The tendency for activities to be project-based rather than institutional transformation (action plans, gender impact analyses) risks the permanence and sustainability of women's policies. Policy should become an approach grounded in all municipal services, rather than projects limited to a specific timeframe and budget.

